

Tiesību teorijas pamati

VALSTS POLICIJAS KOLEDŽA

Atkārtojuma jautājumi:

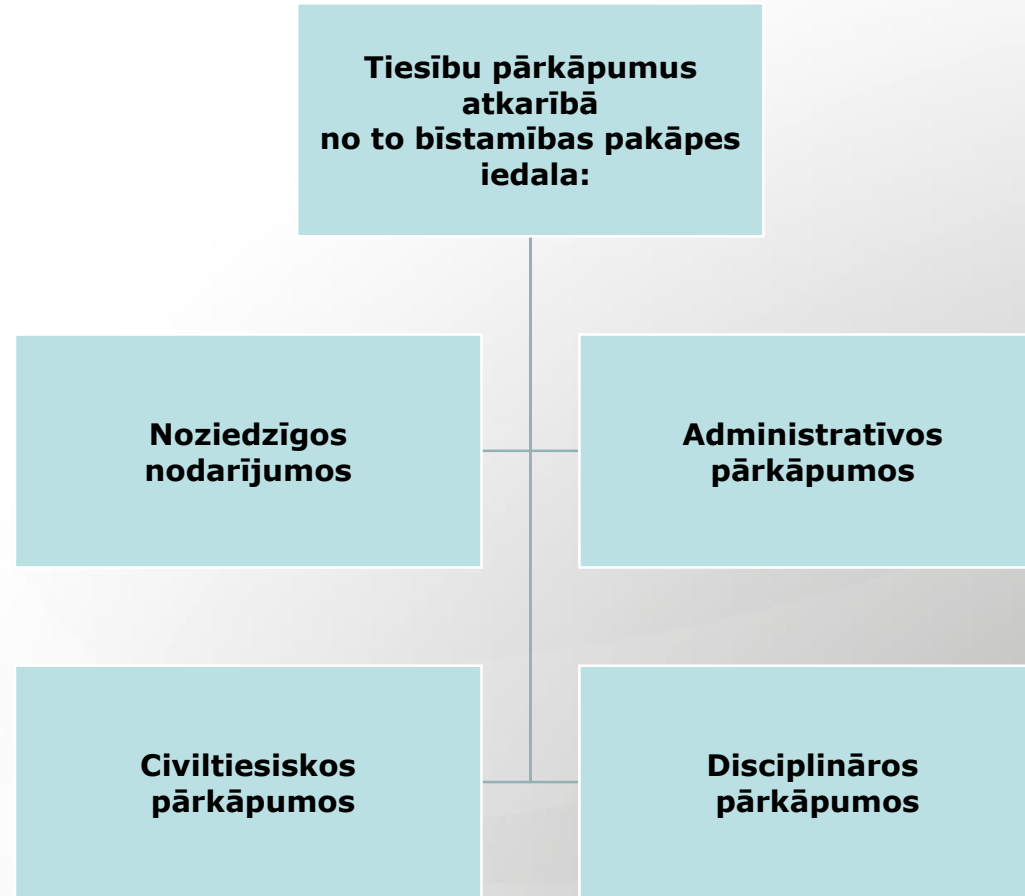
1. Juridiskās atbildības jēdziens, pamats un veidi.
2. Tiesību normas jēdziens un struktūra.

► **1. Juridiskās atbildības jēdziens, pamats un veidi.**

Tiesību pārkāpumu veidi

<u>Noziedzīgi nodarījumi</u>	<u>Administratīvie pārkāpumi</u>	<u>Civiltiesiskie pārkāpumi</u>	<u>Disciplinārie pārkāpumi</u>
Visbīstamākie, paredzēti krimināltiesību normās.	Saistīti ar administratīvo tiesību normu pārkāpumiem , bīstamība nav tik augsta	Saistīti ar civiltiesību normu pārkāpumiem	Saistīti ar iestāžu, uzņēmumu iekšējās kārtības noteikumu pārkāpšanu
Atbildība par tiem noteikta Krimināllikumā	Atbildība par tiem noteikta Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksā	Civillikums	Darba likums
Draud kriminālsods	Var uzlikt administratīvo sodu	Nodarīto zaudējumu kompensācija, līgumsods	disciplinārsods

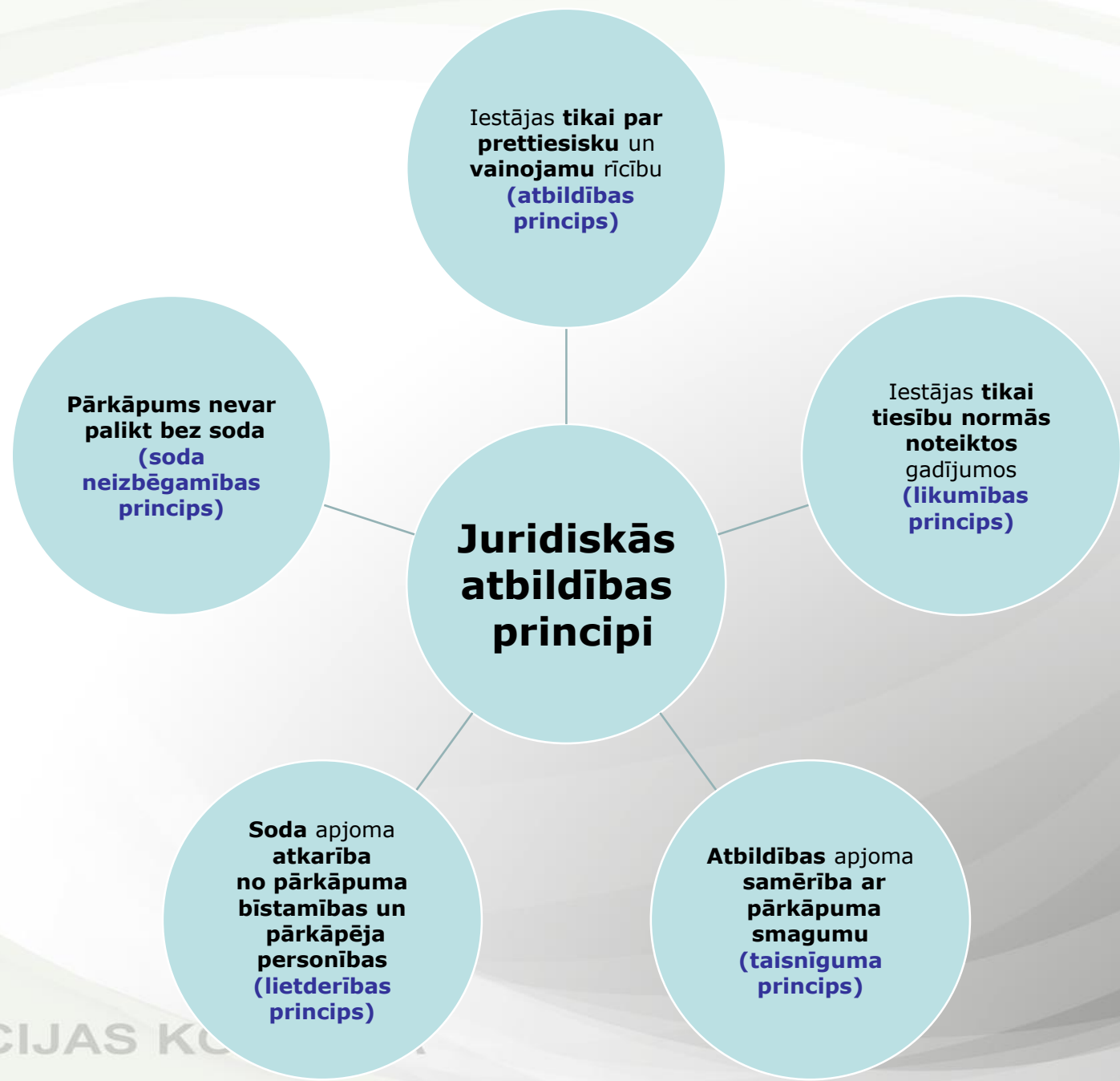
Juridiskās atbildības jēdziens un veidi

- ▶ Tiesību pārkāpuma gadījumā pārkāpējs saucams pie juridiskās atbildības, kas paredzēta attiecīgās tiesību normas sankcijā.
- ▶ Pamats šīs sankcijas piemērošanai ir tiesību pārkāpuma sastāva konstatēšana pārkāpēja rīcībā.

- ▶ Juridisko atbildību var definēt kā valsts piespiešanas piemērošanu pārkāpējam par izdarīto pārkāpumu.
- ▶ Šai piespiešanai ir personisks, mantisks vai organizatorisks raksturs, kas noteikts attiecīgās tiesību normas sankcijā.

- ▶ **Juridiskās atbildības pamats ir tiesību pārkāpuma izdarīšanas fakts.**
- ▶ Atkarībā no tā, kādas nozares tiesību norma pārkāpta un kurā ir paredzēta šī atbildība, izšķir vairākus juridiskās atbildības veidus.

Juridiskās atbildības veidi

kriminālatbildība

**administratīvā
atbildība**

**disciplinārā
atbildība**

**civiltiesiskā
atbildība**

► *2. Tiesību normas jēdziens un struktūra*

Tiesību normas jēdziens, tās pazīmes

- ▶ **Tiesību norma ir abstrakts, vispārīgs un saistošs uzvedības priekšraksts.**
- ▶ Visas tiesību normas savā kopumā veido tās vai citas valsts nacionālās tiesības.
- ▶ Tāpēc katra tiesību norma atsevišķi ir tiesību pamatšūniņa.

Tiesību normu pazīmes

- ▶ Tās ir nesaraujami **saistītas ar valsti**.
- ▶ Tajās **precīzi formulētas tiesības, pienākumi, aizliegumi un piespiedu līdzekļi** par šo priekšrakstu neievērošanu.
- ▶ Tām ir **vispārējs obligāts raksturs**.

- **To izpildi garantē valsts.**
- Tās nepastāv izolēti, bet **veido sistēmu.**
- Tās **attiecas uz abstrakti aprakstītām situācijām.**
- Tās paredz **vairākkārtēju** gadījumu skaitu.

6.3. Tiesību normas loģiskā struktūra

- Tiesību normai ir noteikta struktūra – iekšējā uzbūve.

Hipotēze

- ▶ Ir tā tiesību normas daļa (elements), kurā ir norādīts, **kad un pie kādiem** faktiskiem dzīves apstākļiem, tiesību norma sāk darboties.
- ▶ Vienkāršoti var teikt, ka hipotēze atbild uz jautājumu: “**Kādiem priekšnoteikumiem jāpastāv, lai normu varētu īstenot?**”.

Dispozīcija

- ▶ Tiesību normas elements, kas **nosaka** jeb apraksta **pieprasīto rīcību**, paredzot tiesības vai pienākumus, vai arī norādot atļautās vai aizliegtās darbības.
- ▶ Vienkāršoti var teikt, ka dispozīcija atbild uz jautājumu: "**Kāda rīcība (darbība) tiek prasīta, atļauta vai aizliegta?**".

Sankcija

- ▶ **Nosaka, kādi ietekmēšanas līdzekļi tiks piemēroti tiesību normas pārkāpējam.**
- ▶ Vienkāršoti var teikt, ka sankcija atbild uz jautājumu: **“Kādu sodu saņems personas, kuras neievēros tiesību normas priekšrakstus?”**.

- Tiesību norma jāskata visu trīs elementu kopībā, kā vienots veselums.
- Jāņem vērā, ka runa ir par tiesību normas **loģisko struktūru** (kādai tai jābūt, skatoties no loģikas viedokļa).
- Patiesībā, konkrētas tiesību normas sastāvdaļas var noteikt tikai pēc attiecīgā normatīvā akta analīzes.
- **Ne vienmēr katra tiesību norma satur visas trīs sastāvdaļas.**

